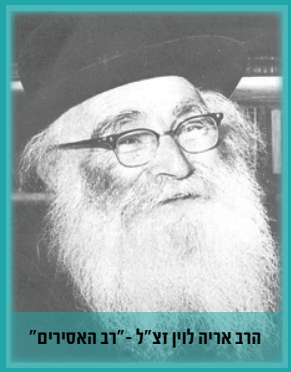
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

ה' אייר תשפ"א

גליון מספר 211

פרשת תזריע - מצורע

דרך חיים

"בדד ישב מחוץ למחנה מושבו" (ויקרא יג מו)- "הוא הבדיל בין איש לאשתו בין איש לרעהו לפיכך אמרה תורה "בדד ישב"" (ערכין טז:). ר' זלמן סורוצקין בספרו 'אזניים לתורה' מבאר בהרחבה שנדמה לו שאדם מסויים קיפח פרנסתו של אדם אחר, וכנגד זה השני לא נהג בכבודו של הראשון כראוי לו, או שאף התכבד בקלונו וכיוצא בזה, ומיד מספר הוא בגנותו של זה באזני זה ושל זה באזני זה. ומשנאת הפרט הוא לאט לאט מגיע לשנאת כלל ישראל והכלל כולו, עד שנדמה לו שכל העולם לא נברא אלא בשבילו, וכל באי עולם רק גוזלים את מה ששייך באמת רק לו. מכאן הוא מגיע לשנאה גדולה, ולקנאה בכל הסובבים אותו, ורק רוצה לראות אותם מסתלקים מן העולם. אדם כזה ראוי למות במגיפה, כפי שקרה למוציאי דיבת הארץ, אך מן השמיים מרחמים עליו ומכים אותו בצרעת שקשה כמוות, כדי לרפא אותו ממחלת הנפש שלו שהיא שורש סיבת מחלתו הגופנית. "בדד ישב מחוץ למחנה מושבו", כשהוא יישב מחוץ למחנה הוא ודאי ייתקף בגעגועים לבני אדם, הוא ישתוקק למישהו שיבוא לשוחח עימו ולחלצו מן הבדידות. אז ילמד האדם להעריך לא רק את קיומם של הסובבים אותו, אלא אף את הקשר איתם, ויימנע מלהביט ולחפש את חסרונותיהם. לכן אף מחוץ למחנה יושב הוא "בדד", מרוחק אף משאר הטמאים שחוץ למחנה, על מנת שיזכה להעריך את כל בני האדם, אף הנמוכים ביותר. וכשהוא זועק אל כל המתקרב "טמא טמא", על מנת להודיע צערו לרבים, הוא זוכה להשיב את הדברים אל ליבו, ולשוב עליהם ולתקנם, ואזי "ושב ורפא לו" (ישעיהו ו י).

אומר המדרש (ויקרא רבה פרשה טז): "מעשה ברוכל אחד שהיה מחזיר בעיירות שהיו סמוכות לציפורי והיה מכריז ואומר מאן בעי למזבן (מי רוצה לקנות) סם חיים. אודקין עליה (התכנסו הבריות סביבו). ר' ינאי הוה יתיב ופשט בתורקליניה שמעיה (לימד תורה בטרקלינו), דמכריז מאן בעי סם חיים, אמר ליה תא סק להכא זבון לי (בוא לפה ומכור לי). אמר ליה לאו אנת צריך ליה ולא דכוותך (אתה ושכמותך אינם צריכים לזה). אטרח עליה (הפציר בו). סליק לגביה (נכנס לפניו) הוציא לו ספר תהלים הראה לו פסוק "מי האיש החפץ חיים", מה כתיב בתריה? "נצור לשונך מרע סור מרע ועשה טוב". אמר ר' ינאי אף שלמה מכריז ואומר "שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו", אמר ר' ינאי כל ימי הייתי קורא הפסוק הזה ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט עד שבא רוכל זה והודיעני "מי האיש החפץ חיים". לפיכך משה מזהיר את ישראל ואומר להם "זאת תהיה תורת המצורע" - תורת המוציא שם רע".

צריך להבין מה בדיוק התחדש לר' ינאי על ידי אותו הרוכל, איזו הבנה לא הייתה לר' ינאי בפסוק שהשיגה דווקא על ידי הרוכל? מבאר ר' ראובן כץ בספרו 'דודאי ראובן' שניתן להבין שעונש הצרעת

המשך בעמוד הבא

כמים חיים

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

בא מידה כנגד מידה לאותו אשר הרגיל עצמו לדבר סרה בבני אדם, שכשם שהוא פגע בסביבתו כך יבודד מסביבתו על מנת שיתקן עצמו. אלא שיש צד נוסף בעונש, שבה על מנת לשרש את הרע בדרך חינוכית, להכשירו לחיים רגילים ותקניים בעולם הזה. על ידי מידת לשון הרע ורכילות האדם משניא עצמו על כלל האנשים, עד אשר אין החברה מסורה לו ולא נותנת בו אמון. אותו בעל לשון הרע יכול לאבד חינו אף בעיני בני משפחתו, וכל שכן שזרים לא יחפצו להתיידד עימו ולבוא איתו בקשרי מסחר וכדומה. התיקון לזה הוא על ידי ניתוק האדם מהחברה למשך זמן. בכך האדם יבין את הצורך בחיי חברה תקינים, וממילא ישנה את מידותיו כך שאנשים יחפצו בקרבתו מחדש.

זהו החידוש של הרוכל לר' ינאי. עד בואו של הרוכל סבר ר' ינאי שהאמירה "מי האיש החפץ חיים" עוסקת במי שחפץ בחיים רוחניים ראויים. ההכרזה "מאן בעי למזבן חיי" יצרה בלב השומעים את ההבנה שיש כאן אדם שמוכר סם חיים במובן הגשמי והפשוט ביותר. לאחר הפצרתו של ר' ינאי מוציא הרוכל ספר תהלים, ובכך הבין ר' ינאי שאותו הפסוק מתווה דרך לשיפור החיים הגשמיים בפועל ממש ולא רק מבחינה רוחנית-תורנית. ואזי "שומר מצרות נפשו" הוא כפשוטו, שבשמירת הפה והלשון זוכים לחיים ברי איכות שונה, הוה אומר שהחפץ חיים הוא החפץ לחיים טובים, ובשמירת הלשון זוכה הוא לכך - לחיי שלום ושלווה, חיי מישור וטוב עם כל העולם, ובזה מקובל הוא על כל הבריות.

זו כוונת התורה "זאת תורת המצורע"- המוציא שם רע, כי התורה המיוחדת לתיקון האדם הזה הוא בהוצאתו מחוץ למחנה וביאתו בדד אל הכהן ולא אל הרופא. כי הסיבה לאיכות החיים הירודה שלו אינה מחלת גוף, אשר מצריכה ביקור רופא, אלא דווקא מחלת הנפש פוגעת באיכות חייו הגשמיים. קודם כל צריך הוא לבוא אל הכהן "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא" (מלאכי ב ז) ובהדרכתו יגיע האדם להחלמה ממחלתו ולהעלאת איכות חייו. דווקא הכהן, מזרעו של אהרן הכהן "אוהב שלום ורודף שלום", יכול להמציא מזור למצורע שהוציא רע על חברו במה שילמדו וידריכו להידבק באישיותו ומידותיו, וכך יילך בבטחה ויעלה על דרך המלך בדרכי אהבת הבריות וחיי שלום.

שבת שלום!

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

בא יעקב דוד פרלין לר' אריה וסיפר לו כמשיח לפי תומו כי בלכתו ברחוב ניגשה אליו אשה קשישה וביקשה ממנו לסייע בידה לשאת את סלה עד לתחנת האוטובוס הקרובה. משהגיעה ליעדה ביקשה להעניק לו שקלים אחדים על טרחתו, אולם הוא סירב לקבלם.

אמר לו ר' אריה: "ישנה מידה חשובה הקרויה גמילות חסדים. יש הגומל חסד בממונו. נעלה מכך, הגומל חֶסד בגופו. ועתה, צא וראה, אם היית נאות לקבל מאותה אשה קשישה שכר טרחתך, ולו שקל אחד בלבד, אזי היית במדרגת סבל. סבל זול אמנם, המסתפק בשכר סמלי- אך סבל. ואילו עתה, משויתרת על קבלת שכר כלשהו אזי במחיר שקל אחד בלבד הפכת ממדרגת 'סבל' למדרגה הנעלה ביותר של 'גומל חסד בגופו'".

(צדיק יסוד עולם עמוד 121)

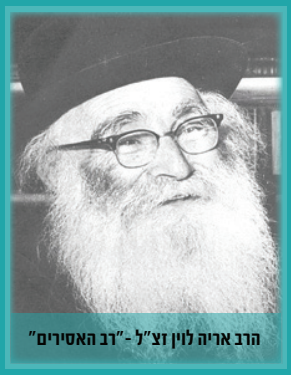
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

טרם החגים הקדושים להם זכינו עסקנו באריכות בדיני ברכות, ובדין פירות אשר ברכתם משתנה משום שינוי מצבם, כפרי שאינו בשל או שאינו נאכל בצורתו מסיבות שונות.

הגדרה נוספת לשינוי הברכה קיימת בגמרא ובפוסקים - "אזוקי מזיק ליה". הגמרא (לה:) מלמדת כי אין מברכים על דבר המזיק, כשמן זית. כשכוונת דבריה שם אינו משום שמזיק לבריאות הגופנית של האדם, אלא שהאדם סולד מהן בתכלית וכל שתייתו אותם היא לא משום הנאת החיך או הגוף, אלא כתרופה וכיוצא בזה. לכן פסק מרן השולחן ערוך (רב ד) שהשותה שמן זית אינו מברך עליו כלל. אמנם אדם המתענג בשתיית שמן זית, כגון ששותה מעט ונהנה מהדבר, מברך עליו "שהכל". הטעם הוא משום שאין הזיתים נועדים אלא לאכילתם או לשימוש בשמנם כתיבול למאכלים אחרים, ולא לשתיית שמנם. וכפי שלמדנו בעבר שפרי או ירק שנאכל או נשתה בדרך המשונה מהדרך הראויה לו מברכים עליו "שהכל". וממילא גם אם אדם ישתה כשיעור רביעית שמן זית אין הוא מברך ברכה אחרונה מעין שלוש כי אם "בורא נפשות".

וכל זה הוא דווקא בשמן זית. שכן בענבים כאמור ברכה מיוחדת נקבעה למשקה היוצא מהן - "בורא פרי הגפן" בתחילה "ומעין שלוש" בתוספת "על הגפן ועל פרי הגפן" בסוף לשותה כשיעור. אמנם שאר פירות אין מברכים על המיץ הנסחט מהם אלא "שהכל", כיוון שאין עומדים מדין תורה אלא לאכילה ולא לסחיטה. ולכן אף על פי שכיום נוטעים מטעים ופרדסים שלמים לטובת סחיטת מיצים, כגון פרדסי תפוזים, בכל זאת מברכים על המיץ היוצא מהם "שהכל", ואף אם המיץ מכיל חתיכות פרי רבות, כיוון שהן בטלות אל המיץ, כפי שפסק הגר"מ שטרנבוך (תשובות והנהגות ב קנ). אמנם אדם ששגה ובירך "בורא פרי העץ" על סחיטת פירות העומדים לסחיטה, כתפוזים ושאר פירות הדר, יצא ידי חובתו, כפי שפסקו מרנן שער הציון (רה ס"ק כא), השבט הלוי (ח יט), החזו"א (לג סק"ה). אמנם ודאי שבמיץ העשוי מרכז או שאר מיצים שמעורב בהם מים אין יוצא אף בדיעבד בברכת "בורא פרי העץ" ויש לשוב ולברך "שהכל".

אדם שחתך פירות המפיקים נוזלים רבים, כפירות הדר, אבטיח, וכיוצא בהם, ואחר שאכל מהפרי בברכה הראויה לו שתה מהנוזלים שנותרו בקערה או על קרש החיתוך- אינו צריך לברך על המשקים

המשך בעמוד הבא

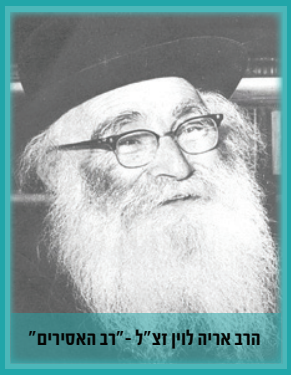
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

"שהכל", שהם בטלים אגב הפרי. אמנם אדם שמכניס לתוך פיו פרי ומוצץ את כל הנוזל הנמצא בפרי ומוציא את שאריות הפרי מפיו - מקדים ומברך את הברכה הראויה לפרי, כיוון שזוהי אכילת הפרי כדרכו. אך אם לא הכניס הפרי לפיו אלא רק מצץ המשקה ממנו, דינו כדין מיץ הנסחט מן הפירות ומברך עליו "שהכל".

טלפון: 1700-700-999 | דוא"ל: ish.tsadik@gmail.com | אתר: www.ish-tsadik.org.il

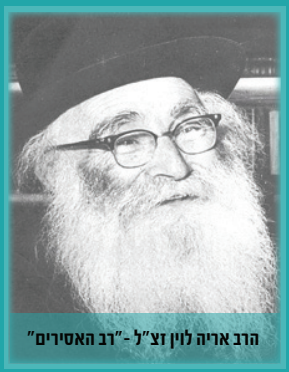
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה | הבן שלנו נוהג שלא אוכל באותו יום בשרי וחלבי, מה עלינו לעשות?

תשובה | יש לומר לו להפסיק עם זה ושינהג המתנה של שש שעות ולא יותר. ותספרו לו שבדיוק את אותה השאלה שאלו את הבן איש חי (תורה לשמה סי' רי"ב), והוא הגיב בפסקנות שאדם לא צריך להיות יותר צדיק מהאריז"ל. נוסיף שמרן הרמ"א (יו"ד פט א) מביא שבכל גלילותיו נהגו בהפסק של שעה אחת, ויש לזה סימוכין בזהר, כידוע מדברי מרן הגר"א. אמנם הט"ז (שם ס"ק ב) כותב שהוא לא מצא סימוכין לדבר, אבל כך נוהגים למעשה בהולנד, והרב פפויפר בקיצור שלו מתייגע להבין מה הסיבה להקל.

והיו רבים שנהגו להמתין שלוש שעות בין בשר לחלב, אך על כל פנים אנו נוהגים להמתין שש שעות. והוסיף דו"ז מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל שמלשון המאירי שכתב חמש או שש שעות משמע שדי בקצת מהשעה השישית, וגם ברמב"ם (מאכ"א ט כח) הלשון היא כמו שש שעות. וכמו שכתב מרן הראשל"צ זצ"ל (יבי"א ח"א סי' ד', ח"ג סי' ג') שבזמנם לא היה שעון מסודר וכל חצי שעה נחשב כסמוך.

ונוסיף לכך גם את דברי הא"א (סי' פ"ט ס"ב) שכתב שאחרי שינה אפשר להקל אף בשעה-שעתיים פחות מכך. ובהקשר זה מעניינים דברי הגר"מ שטרנבוך (תשוה"נ ח"א סי' תל"א) שמרן החת"ס הכין לעצמו חלב על מנת לשתותו מיד לאחר השינה כשהיה זה בפחות משש שעות וכיוון שהחלב נשפך הבין החת"ס שאין לו להקל בזה. מכל מקום די בשש שעות, ומעבר לזה זו חומרא דאתי לידי קולא. והרי גם התנא ר"ח בר אבא המתין פחות משש שעות, שלא כמו אביו, כי הגדיר את עצמו חומץ בן יין. ושואל הגר"א מדוע שהוא לא יהיה יין, אלא שהוא לא רצה לעלות למעלה מדרגתו.